

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 15 kwietnia 2016 r.

Pozycja 313

POSTANOWIENIE

z dnia 7 kwietnia 2016 r.

Sygn. akt Ts 310/14

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – przewodnicząca
Stanisław Biernat – sprawozdawca
Stanisław Rymar,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 13 marca 2015 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej B. i J. Sz.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 października 2014 r. (data nadania) B. i J. Sz. (dalej: skarżący) zakwestionowali zgodność art. 424^{1a} § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2014.101, ze zm.; dalej: kpc) z art. 45 ust. 1 w zw. z: art. 77, art. 178 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 64 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji, a także art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. z art. 45 ust. 1 w zw. z: art. 77, art. 178 ust. 1, art. 64 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji.

Postanowieniem z 13 marca 2015 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania wniesionej skardze dalszego biegu, stwierdziwszy, że zarzuty skarżących są oczywiście bezzasadne (art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz.U.102.643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.). Trybunał uznał, że skarżący nie wykazali, iż wyłączenie równoległego lub wielokrotnego korzystania z nadzwyczajnego środka zaskarżenia w celu uzyskania prejudykatu niezbędnego do realizacji prawa określonego w art. 77 ust. 1 Konstytucji zamyka drogę sądową dochodzenia tego prawa czy w inny sposób narusza przysługujące im prawo do sądu, wywodzone przez nich z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji. Ponadto, oceniwszy zarzut wobec art. 424^{1a} § 1 kpc jako oczywiście bezzasadny, Trybunał uznał, że w zakresie, w jakim skarga dotyczy art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc, nie spełnia ona wymagania określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK z 1997 r. Jak bowiem Trybunał ustalił, przyczyną odrzucenia wniesionej przez skarżących skargi, o której mowa w art. 424¹ kpc, tj. ostatecznego ukształtowania sytuacji prawnej skarżących, nie był (samodzielnie) art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc. Trybunał wskazał też, że to niejasność wyводу zawartego w złożonej skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przyczyniła się do

odrzućenia tej skargi przez Sąd Najwyższy – także w tym zakresie, w jakim na wyrządzonej skarżącym szkodę miały się składać obciążające ich koszty postępowania sądowego. Trybunał podkreślił więc, że źródłem naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw, których ochrony można dochodzić na gruncie art. 79 ust. 1 Konstytucji, może być wyłącznie akt normatywny, a nie – w tym wypadku – zachowanie samych skarżących. Jak nadto ustalił Trybunał, powodem odrzucenia wniesionej przez skarżących skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie było przekroczenie terminu 2 lat, lecz nieuprawdopodobnienie wystąpienia szkody, dlatego w tym zakresie Trybunał ocenił zarzut skarżących (dotyczący terminu wystąpienia szkody) za odnoszący się do potencjalnego naruszenia ich konstytucyjnych praw. W związku z odmową nadania dalszego biegu złożonej skardze Trybunał pozostawił bez rozpoznania wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego, złożony przez skarżących 16 grudnia 2014 r.

Na powyższe postanowienie skarżący wniesli zażalenie, w którym podnoszą, że źródłem zarzucanego przez nich naruszenia praw konstytucyjnych była „praktyka zastosowania (...) [zaskarżonych] przepisów” w ich sprawie. Skarżący podkreślają przy tym, że treść zakwestionowanych norm została „trwale ustalona przez Sąd Najwyższy”. Zwracają uwagę na to, że „zgodnie z przepisami prawa jedynie w sprawach, w których co do zasady z uwagi na ich rodzaj skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego nie przysługuje, mogliby, jeśli błędny werdykt wyrządził im szkodę, domagać się stwierdzenia jego niezgodności z prawem”. Skarżący nie mieli zatem – jak twierdzą – możliwości wyboru środka zaskarżenia, mogli więc skorzystać wyłącznie ze skargi kasacyjnej (co też bezskutecznie uczynili). W zażaleniu skarżący przedstawiają także wiele argumentów mających podważyć zgodność „przedsądu” w postępowaniu kasacyjnym z konstytucyjnym standardem prawa do sądu i w tym kontekście uważają, że „umożliwienie wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w przypadku odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest (...) środkiem mającym na celu umożliwić stronie skarżącej uzyskanie orzeczenia realizującego zasady prawdy obiektywnej w większym stopniu”. Skarżący zastrzegają jednak, że „nie formułują zarzutu naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu rozumianego jako wymagające identycznych instrumentów gwarancyjnych i standardów informacyjnych, jakich wymaga się wobec postępowań pierwszoinstancyjnych i odwoławczych (...), [lecz stawiają zarzut naruszenia] rzetelności unormowania specjalnej procedury, dotyczącej rozpatrywania przyjęcia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem do rozpoznania”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.2016.293; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa o TK z 1997 r. Jednak zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK z 1997 r. Rozpatrywane zażalenie dotyczy postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, która została wniesiona przed 30 sierpnia 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli, a zatem i do rozpoznania złożonego zażalenia, zastosowanie mają nadal przepisy ustawy o TK z 1997 r.

Zgodnie z art. 36 ust. 4 w zw. z art. 49 ustawy o TK z 1997 r. skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 25 ust. 1 pkt 3 lit. b *in fine* w zw. z art. 36 ust. 6 i 7 ustawy o TK z 1997 r.). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim,

czy w zaskarżonym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu i dlatego nie zasługują na uwzględnienie.

W zażaleniu skarżący podnoszą, że „skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji z prawem wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wówczas, gdy zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe”. Jak przy tym podkreślają, „w praktyce chodzi więc o sprawy, w których nie przysługuje skarga kasacyjna i nie jest możliwe wznowienie postępowania”. Odnosząc się do tzw. przedsądu w sprawach kasacyjnych, skarżący zaznaczają, że „skoro ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem, [to] ma nie tylko obowiązek stworzyć odpowiedni środek zaskarżenia, ale również uregulować go w taki sposób, aby zainteresowany mógł rzeczywiście uruchomić kontrolę orzeczeń wydanych przez sądy powszechne”. W konsekwencji skarżący uważają, że „jakkolwiek konstytucyjne prawo do sądu nie przewiduje »prawa do skargi kasacyjnej« ani »prawa do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem«, to jednak o ile w ogóle procedura jest w ten sposób uzupełniona o takie właśnie możliwości, to sam sposób jej ukształtowania musi odpowiadać standardom rzetelności i w tym zakresie problem oceny tej rzetelności staje się kwestią konstytucyjną wchodzącą w obszar prawa do sądu (naruszenie art. 45 w związku z art. 2 Konstytucji)”.

Trybunał zwraca uwagę na to, że sformułowane w zażaleniu zarzuty dotyczą wyłącznie tej części zakwestionowanego postanowienia, która odnosi się do zaskarżonego art. 424^{1a} § 1 kpc, nie dotyczą zaś tej części, która odnosi się do art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc. Trybunał stwierdza zatem, że w zakresie, w jakim skarżący zakwestionowali art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc, aktualne pozostają podstawy odmowy nadania złożonej skardze dalszego biegu.

Odnosząc się zaś do art. 424^{1a} § 1 kpc, Trybunał zaznacza, że zarzut skarżących skupia się na znaczeniu pojęcia „wniesienie skargi kasacyjnej”. Zdaniem skarżących powinno się je wyklądać w ten sposób, by nie tylko odrzucenie skargi kasacyjnej, ale także odmowa przyjęcia jej do rozpoznania oznaczały, że skarga kasacyjna nie została wniesiona, a zatem, że przysługuje skarga, o której mowa w art. 424¹ kpc. Jednak należy zwrócić uwagę na to, że odrzucenie skargi kasacyjnej nie powoduje otwarcia drogi do złożenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Przykładowo jeśli skarżący nie opłaci skargi kasacyjnej lub przekroczy termin do jej złożenia, to będzie ona podlegała odrzuceniu. Nie można wtedy przyjąć, że skarżący skorzystał z przysługujących mu środków prawnych, co otwierałoby dopiero drogę do złożenia skargi, o której mowa w art. 424¹ kpc.

Ponadto należy podkreślić, że zgodnie z art. 424^{1a} § 2 kpc orzeczenie Sądu Najwyższego wydane na skutek wniesienia skargi kasacyjnej traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Co prawda, trzeba zgodzić się ze skarżącymi co do tego, że ustawodawca wykluczył możliwość złożenia skargi określonej w art. 424¹ kpc, jeśli w sprawie było lub jest możliwe wniesienie skargi kasacyjnej (tak jak w sprawie skarżących). Jednocześnie jednak należy zauważyć, że skarżący nie wykazali, iż przyznanie im możliwości uzyskania prejudykatu na potrzeby postępowania odszkodowawczego przeciwko Skarbowi Państwa w postaci orzeczenia wydanego w wyniku postępowania kasacyjnego było niewystarczające z perspektywy prawa wywodzonego przez nich z art. 77 ust. 1 Konstytucji (w powiązaniu z pozostałymi konstytucyjnymi wzorcami kontroli, w szczególności – art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2). Zdaniem Trybunału skarżący zdają się więc domagać „czwartej instancji”, tj. rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, mimo że Sąd Najwyższy ustalił, iż nie ma podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej

do rozpoznania.

Podkreślenia wymaga także to, że wywody skarżących dotyczące „przedsądu” w postępowaniu zainicjowanym złożeniem skargi kasacyjnej nie mogą być odniesione do zaskarżonego art. 424^{1a} § 1 kpc. W świetle tego przepisu skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje od wyroków sądu drugiej instancji, od których wniesiono (skutecznie) skargę kasacyjną. Należy przez to rozumieć sytuację, w której Sąd Najwyższy poddał skargę kasacyjną co najmniej tzw. przedsądowi albo ją rozpoznał (zob. postanowienia SN z 28 maja 2008 r., sprawa II CNP 38/08, LEX nr 494146 oraz 15 czerwca 2007 r., sprawa I CNP 27/07, LEX nr 347327). Jest to wyrazem – z jednej strony – komplementarności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wobec skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie postępowania, a z drugiej strony – subsydiarności tej skargi. Tym samym Sąd Najwyższy wypowiada się już merytorycznie (choćby na etapie przedsądu) o zasadności skargi kasacyjnej, a więc także o podstawach do wydania prejudykatu niezbędnego dla postępowania odszkodowawczego przeciwko Skarbowi Państwa (ze względu na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia).

Z powyższego jasno wynika, że skarżący sformułowali swoje zarzuty wobec niewłaściwych przepisów. Nie zakwestionowali ani art. 424¹ kpc, ustanawiającego obowiązek wyczerpania także nadzwyczajnych środków prawnych przysługujących stronie, ani art. 424^{1a} § 2 kpc, który jest konsekwencją art. 424^{1a} § 1 kpc i zgodnie z którym orzeczenie Sądu Najwyższego wydane na skutek wniesienia skargi kasacyjnej traktuje się na równi z orzeczeniem wydanym w postępowaniu zainicjowanym złożeniem skargi statuowanej w art. 424¹ kpc.

Trybunał stwierdza tym samym, że sformułowany w skardze zarzut dotyczący art. 424^{1a} § 1 kpc prawidłowo został oceniony jako oczywiście bezzasadny, co uniemożliwiło nadanie skardze dalszego biegu.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.